MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta ta' l-4 ta' Dicembru, 2003

Citazzjoni Numru. 1115/2000/1

Carmen, Paul u Andrew McKenna fil-kapa`ità tag]hom b]ala eredi tal-mejjet Edmond McKenna
versus
Edrichton Services Limited* u *Clover Holdings Limited

F’din il-kaw\a l-atturi qeg]din ifittxu g]ad-danni g]ax ig]idu illi l-konvenuti ja]tu g]all-mewt ta’ l-awtur tag]hom.
I`-`itazzjoni tg]id illi Edmond McKenna kien imexxi *Lounge Bar & Restaurant* fil-kumpless mag]ruf b]ala *Clover Holiday Complex* fi Triq it-Tartarun, il-Qawra. Edmond McKenna miet fit-22 ta’ Lulju 1998 f’in`ident li se]] fil-kumpless, meta `eda po[[aman ta’ l-aluminju.
L-atturi jg]idu illi l-in`ident se]] bi ]tija tas-so`jetajiet konvenuti jew ta’ xi wa]da minnhom, i\da g]alxejn sej]ulhom biex jag]mlu tajjeb g]ad-danni. G]alhekk fet]u din il-kaw\a u qeg]din jitolbu illi l-qorti:
1. tg]id illi l-in`ident tat-22 ta’ Lulju 1998 se]] bi]tija tal-konvenuti we]edhom, jew ta’ xi wa]da minnhom;
2. tillikwida d-danni li [arrbu l-atturi; u

3. tikkundanna lill-konvenuti j]allsu d-danni hekk likwidati, flimkien ma' l-ispejje\ tal-kaw\a.

I\-\ew[konvenuti ressqu l-istess e``ezzjonijiet, li huma dawn:

1. qabel xejn trid issir prova illi l-atturi tassew huma l-werrieta tal-mejjet; u

2. l-in`ident se]] bi ]tija tal-mejjet wa]du u b'ebda ]tija tas-so`jetà e``ipjenti.

Nibdew billi nqisu l-ewwel e``ezzjoni, dwar jekk l-atturi humiex tassew *aventi causa* mill-mejjet. Kif juru `-`ertifikati ta' tiftix ta' testmenti[1], Edmond McKenna miet bla ma g]amel testment. Nutar li taf il-familja ]alfet[2] illi kellu \ew[ ulied, li huma l-atturi Andrew u Paul. G]alhekk is-su``essuri tieg]u huma \-\ew[uliedu, waqt li martu, l-attri`i Carmen McKenna, g]andha l-interess ta' sehemha fil-komunjoni.

Fil-fehma tal-qorti, g]alhekk, il-prova li riedet l-ewwel e``ezzjoni saret.

Ng]addu issa biex inqisu l-in`ident meritu tal-kaw\a tallum.

Edmond McKenna kien imexxi *bar* u *restaurant* f'ambjenti li kien jikri ming]and il-konvenuti u li huma parti minn kumpless turistiku mmexxi mill-konvenuti. Il-*bar* qieg]ed fis-sular ta' isfel, u minn dan il-*bar* tista' to]ro[f'*pool area* li ma hix parti mill-kirja u li hija f'idejn il-konvenuti. Fuq hemm terrazzin li jwassal g]al arja o]ra fejn dakinhar ta' l-in`ident kien hemm *barbecue* organizzat minn McKenna. G]al dan it-terrazzin tista' tasal kemm mill-*bar* permezz ta' *lift* jew ta' tara[, u kif ukoll mill-*pool area* permezz ta' garigor mikxuf.

Fil-]in ta' l-in`ident il-bibien mill-*bar* g]all-*pool area* kienu msakkra billi f'dak il-]in il-*pool* ma kellhiex tintu\a. Il-garigor li mill-*pool area* jag]ti g]at-terrazzin ukoll kien mag]luq billi tqieg]det katina quddiemu.

Meta bdew [ejjin in-nies g]all-*barbecue* ma kienx hemm bi\\ejjed imwejjed u kienet me]tie[a mejda o]ra. Kien hemm imwejjed tal-*plastic* fil-*pool area* u g]alhekk Mario Sciberras, impjegat ta' McKenna, ni\el fil-*pool area* biex jie]u mejda minn hemm u jtellag]ha fuq. Billi l-bibien mill-*bar* g]all-*pool area* kienu msakkra, Sciberras ma setax

---

1 *Foll*. 40 *et seq.*

2 Ara l-istqarrija ma]lufa tan-Nutar Margaret Heywood, *foll*. 223 *et seqq.*

ig]addi minn hemm; g]alhekk ni\el mill-garigor, qabe\ il-katina u]are[fil-*pool area.* Billi l-mejda kienet]afifa g]ax tal-*plastic*, Scibberras g]olliha 'l fuq minn sieq wa]da biex jil]aqha McKenna li kien qieg]ed jistennieha fit-terrazzin. Biex jil]aqha, McKenna ixxabbat billi miel minn qaddu u serra] b'id wa]da ma' po[[aman tal-metall li kien jifforma parti mill-opramorta mat-tarf tat-terrazzin fejn dan i]ares fuq il-*pool area*.

B'din il-manuvra McKenna g]amel forza mal-[enb tal-po[[aman. L-irbit ta`-`nagen ta' l-opramorta ma fela]x g]al din il-forza: il-po[[aman intefa' 'l barra, [ibed mieg]u `-`nagen li kien marbut mag]hom, u hekk dak li kien qed jistrie] mieg]u McKenna ma baqax i\ommu. McKenna g]eleb g]al isfel, [ie g]al rasu mill-g]oli tat-terrazzin g]all-*pool area* u miet ftit sig]at wara min]abba fil-[rie]i li [arrab f'rasu.

Huwa relevanti wkoll il-fatt illi, xi \mien qabel l-in`ident fatali ta' McKenna, kien hemm in`ident ie]or fejn turista serr]et ma' l-istess]ajt u]assitu j`edi warajha. Hija g]arrfet b'dan lil min kien inkarikat, f'isem il-konvenuti, mill-kumpless, u saru xi tiswijiet[3]. Tassew illi l-konvenuti ji`]du li se]] dan l-ewwel in`ident, g]ax ig]idu li ma hemm ebda *record* tieg]u fil-ktieb li huma j\ommu b]ala *log* ta' l-ilmenti li jag]mlu t-turisti dwar il-kumpless. Madankollu, il-qorti aktar hija tal-fehma illi n-nuqqas ta' *record* huwa g]ax ma kienx hemm komunikazzjoni dwaru bejn l-impjegati u d-diri[enti tal-konvenuti, u temmen illi dan l-ewwel in`ident tassew se]].

L-atturi issa qeg]din ig]idu illi l-konvenuti ja]tu g]all-in`ident, ta]t l-art. 1041 tal-Kodi`i ~ivili, g]ax ma \ammewx l-opramorta fi stat tajjeb tant li ma fel]itx il-pi\ ta' l-awtur tag]hom meta dan serra] mag]ha:

1041. Is-sid ta' bini jwie[eb g]all-]sara li ssir mit-ti[rif tal-bini, meta dan it-ti[rif ji[ri min]abba nuqqas ta' tiswijiet, jew min]abba difett fix-xog]ol tal-bini, i\da dan kemm-il darba s-sid kien jaf b'dak id-difett, jew kellu ra[un ja]seb li dak id-difett kien je\isti.

Ma hux kontestat illi l-arja fejn se]] l-in`ident kienu responsabbli g]aliha l-konvenuti. Il-konvenuti, i\da, qeg]din ji`]du l-]tija u jg]idu illi n-nuqqas kien ta' McKenna

---

[3] Ara x-xhieda ta' Eileen Gertrude Hewitt fit-23 ta' Jannar 2003, *foll.* 150 *et seqq.*

stess. Fin-nota tag]hom tas-7 ta’ Lulju 2003 fissru g]aliex qeg]din ig]idu hekk.
L-ewwel ra[uni mressqa mill-konvenuti hija li l-awtur ta’ l-atturi da]al f’ambjenti fejn ma kellu ebda jedd illi jid]ol g]ax it-terrazzin mnejn waqa’ ma kienx parti mill-ambjenti mikrija lilu.
Il-fatt i\da li t-terrazzin ma kienx parti mill-ambjenti mikrija ma jfissirx illi l-konvenut g]amel xi]a[a ille`ita billi mar hemm, b]allikieku kien me]tie[ xi permess spe`ifiku mill-konvenuti biex xi]add imur fit-terrazzin. It-terrazzin ma hux xi ambjent mag]luq li l-konvenuti jistg]u ra[onevolment ja]sbu li]add ma hu sejjer imur fih u li g]alhekk ma hemmx g]alfejn i\ommuh]ieles mill-perikoli. Anzi huwa ambjent g]al kollox miftu] u McKenna ma g]amel ebda spoll billi mar fih.
Il-konvenuti jg]idu wkoll li McKenna ma kellu ebda jedd jibg]at lil Sciberras fil-*pool area* biex minn hemm i[ib il-mejda.
Tassew illi kien hemm x’juri illi, f’dak il-]in, ma kienx hemm a``ess g]all-*pool area*, billi l-bibien li jag]tu g]al dik l-*area* mill-*bar* kienu msakkra u t-tara[li jag]ti mit-terrazzin kien mag]luq bil-katina. Dan l-argument kien forsi jkollu xi relevanza li kieku korra min mar fil-*pool area*, i\da McKenna ma kienx fil-*pool area* meta `eda l-]ajt bih: kien f’ambjent li ma kellu xejn li juri li]add ma kellu jid]ol fih.
Il-konvenuti jg]idu wkoll illi McKenna, meta serra] mal-po[[aman, g]amel u\u li la kien ordinarju u lanqas ra[jonevoli.
Il-po[[aman huwa ma]sub ukoll biex i\omm lin-nies milli jaqg]u mit-terrazzin g]al isfel; ma hux xi bi``a spaga biex juri li ma g]andekx tkompli miexi ’l barra g]ax inkella taqa’. It-terrazzin fejn i]ares fuq il-*pool area* huwa mdawwar b’`int li g]andu partijiet baxxi u partijiet og]la, u g]all-wisa’ tal-partijiet baxxi hemm stanga tal-metall mimduda u marbuta mal-partijiet og]la ta`-`int. Ma tridx wisq biex tobsor li xi ]add jista’ jserra] ma`-`int jew mal-po[[aman biex jittawwal g]al isfel, u g]alhekk ma tridx wisq biex ta]seb illi `-`int u l-po[[aman g]andhom jifil]u g]al forza [ejja mill-[enb. G]alhekk kien obbligu tal-konvenuti li jaraw li `-`int u l-po[[aman kienu jifil]u pi\ ta’ bniedem, aktar u aktar meta [à kien hemm in`ident ie]or li, jekk ma kinux jafu bih, kien imisshom ikunu jafu bih.

L-a]]ar argument tal-konvenuti hu li McKenna seta' fa`ilment g]a\el metodu ie]or kif itella' l-mejda flok jixxabbat biex je]odha ming]and Sciberras.

Il-kwistjoni i\da ma hix jekk setax mexa mod ie]or; il-kwistjoni hija jekk dak li g]amel kienx]a[a hekk barra minn postha u hekk imbieg]da minn dak li tista' tistenna li l-prekawzjonijiet normali ma jservu g]al xejn. Rajna, i\da, li dak li g]amel McKenna — li serra] idu ma' po[[aman biex jixxabbat — ma kinitx]a[a hekk imprevedibbli, u l-in`ident se]] mhux g]ax Mckenna g]amel xi ]a[a li ma tistennihiex i\da g]ax i`-`int u l-po[[aman ma kinux jifil]u bi\\ejjed.

Fil-fehma tal-qorti, g]alhekk, kien in-nuqqas tal-konvenuti li j\ommu l-proprjetà tag]hom fi stat tajjeb li wassal g]all-in`ident, u huwa dan in-nuqqas, flimkien mal-fatt illi l-konvenuti kien imisshom jafu li `-`int ma kienx fi stat tajjeb, g]ax kien hemm episodju ie]or qabel li kien juri d-djufija tieg]u, li jitfa' fuqhom il-]tija skond l-art. 1041 tal-Kodi`i ~ivili.

G]al dawn ir-ra[unijiet l-ewwel talba ta' l-atturi sejra tintlaqa'. Billi ma hux possibbli li l-]tija tinqasam, i\-\ew[konvenuti jin\ammu responsabbli *in solidum*, kif ig]id l-art. 1050(1) tal-Kodi`i ~ivili:

1050. (1) Jekk il-bi``a tal-]sara li kull wie]ed ikun ikka[una ma tkunx tista' ti[i stabbilita, min ikun bata l-]sara jista' jitlob il-]las tal-]sara kollha ming]and kull min irid minn dawk li jkunu]adu sehem fiha, ukoll jekk ilkoll jew xi w]ud minnhom ma jkunux imxew dolo\ament, bla]sara tal-jedd tal-konvenut li jdur kontra l-ie]or jew l-o]rajn.

Ng]addu issa g]al-likwidazzjoni tad-danni.

McKenna kellu tmienja u erbg]in (48) sena meta miet u kien ja]dem g]al rasu; il-qorti taqbel ma' l-atturi li tlittax-il (13) sena jkunu *multiplier* xieraq.

Kien]a d'idejh in-negozju tar-*restaurant* fl-1997[4], u ma n[ibitx prova dwar x'kien id-d]ul min-negozju g]al dik is-sena u g]as-sena 1998 sakemm miet. L-atturi fin-nota ta' osservazzjonijiet tag]hom jissu[[erixxu d]ul medju ta' tlitt elef tliet mija u sittin lira (Lm3,360) fis-sena; din il-figura ma [ietx kontestata mill-konvenuti u fil-fehma tal-qorti hija ra[jonevoli, anzi forsi konservattiva. G]alhekk, biex tag]mel tajjeb g]an-nuqqas fis-siwi tal-flus matul is-snin u

[4] Ara l-kuntratt ta' kiri tat-18 ta' Marzu 1997, *foll.* 238 *et seqq.*

wkoll g]a\-\jieda li x'aktarx kienet isse]] fid-d]ul li kieku McKenna baqa' jmexxi n-negozju, il-qorti sejra timxi fuq d]ul medju ta']amest elef lira (Lm5,000) fis-sena.
Lucrum cessans g]al tlittax-il sena g]alhekk ji[i]amsa u sittin elf lira (Lm65,000).
{à g]addew]amsa (5) mit-tlittax-il (13) sena tal-*multiplier*. G]alhekk il-vanta[[illi l-atturi sejrin jie]du billi jda]]lu bil-quddiem id-d]ul ta' xi snin huwa pa`jut mat-telf billi sejrin ida]]lu b'lura d-d]ul g]al snin o]ra, u g]al din ir-ra[uni l-qorti taqbel ma' l-atturi li ma g]andu jsir ebda tnaqqis mis-somma likwidata b]ala *lucrum cessans*, b'dan i\da li l-img]ax g]andu jibda jg]addi millum.
Il-qorti g]alhekk tillikwida d-danni, kif irid l-art. 1046 tal-Kodi`i ~ivili[5], fis-somma ta']amsa u sittin elf lira (Lm65,000).
G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a billi, wara li ti`]ad l-e``ezzjonijiet tal-konvenuti u tg]id li kienu l-konvenuti li ja]tu g]all-mewt ta' l-awtur ta' l-atturi, tillikwida d-danni ta' l-atturi fis-somma ta']amsa u sittin elf lira (Lm65,000) u tikkundanna lill-konvenuti flimkien *in solidum* i]allsu lill-atturi]amsa u sittin elf lira (Lm65,000).
Tikkundannahom ukoll i]allsu l-ispejje\ [udizzjarji kollha.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------

5 **1046.** Jekk min]abba l-eg]mil li jag]ti lok g]ad-danni xi]add imut, il-qorti tista', flimkien mat-telf u spejje\ attwali ikka[unati, tag]ti lill-werrieta tal-mejjet id-danni, b]al fil-ka\ ta' inkapa`ità totali g]al dejjem, … … …